

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Universitetas / fakultetas	Institutas/ Katedra
Telmatologija	Gamtos mokslai (Fizinė geografija) N006	Vilniaus universitetas / Chemijos ir geomokslų fakultetas Gamtos tyrimų centras	Geomokslų institutas / Hidrologijos ir klimatologijos Klimato ir vandens tyrimų laboratorija
Studijų būdas	ECTS kreditų skaičius	Studijų būdas	ECTS kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1
individualus	9	seminarai	
Dalyko anotacija			
<p><i>Kurso tikslas – supažindinti doktorantus su įvairiais Pasaulio šlapynių tipais, klasifikacijomis, šlapynių hidrologiniu režimu, biogeocheminiais ciklais, augalija ir gyvūnija, šlapynių ekologiniu vaidmeniu kraštovaizdyje, jų biologinės, ekonominės ir socialinės vertės aspektais, pagrindiniais šlapynių tyrimo metodais.</i></p> <p><u>Pagrindinis turinys:</u></p> <p>Šlapynių samprata ir tipai. Šlapynių sampratos istorinė raida. Pagrindiniai požymiai, leidžiantys identifikuoti šlapynes. Šlapynių klasifikavimo galimybės. Ramsaro konvencija: klasifikacija ir jos pagrindiniai principai. Šiaurės pusrutulio drėgmės pertekliaus zonių būdingos šlapynės. Šlapynės samprata Lietuvoje įvairiais tyrimų etapais. Lietuvos pelkių ir šlapynių klasifikacija.</p> <p>Šlapynių formavimasis ir geografinis pasiskirstymas. Klimato veiksnių poveikis šlapynių formavimuisi ir pelkėdaros procesams. Grunto savybių poveikis. Reljefo ir kraštovaizdžio poveikis. Augalijos poveikis. Šlapynių pasiskirstymas pasaulyje ir jį lemiantys veiksniai. Žmonių poveikis šlapynėms ir jų geografinis pasiskirstymas.</p> <p>Pelkių hidrologija. Pelkių hidroperiodo samprata, jį lemiančios sąlygos. Gruntinio vandens lygio svyravimų poveikis pelkėms. Vandens balanso elementų santykio poveikis pelkių genezei. Pelkėjančių vandens telkinių ir pelkėjančių mineralinių gruntų vandens balansas. Durpių hidraulinės ir hidrologinės savybės. Įvairių tipų pelkių hidrografinis aktyvumas. Šiaurės pusrutulio drėgmės pertekliaus zonos pelkėms būdinga hidrografinio tinklo struktūra. Pelkių poveikis teritorijos vandens režimui.</p> <p>Šlapynių biogeochemija. Šlapžemių dirvožemiai ir jų tipai. Durpių tipai. Dirvodarinių uolienuų poveikis pelkių ir šlapžemių savybėms ir vystymosi raidai. Durpių formavimosi procesas. Jo svarba reljefo kaitai, gamtinių išteklių formavimui, bendrai teritorijos ekosistemos raidai. Medžiagų sulaikymas ir transformavimas šlapynėse.</p> <p>Šlapynių ekosistemos. Šlapžemių, pelkių, lotinės ir lentinės ekosistemos. pelkių. Šlapžemių ir pelkių augalijos ir gyvūnijos įvairovė ir ją lemiantys abiotiniai veiksniai. Lotinių ekosistemų augalijos ir gyvūnijos specifika ir ją lemiantys veiksniai. Lentinių ekosistemų augalijos ir gyvūnijos specifika ir ją lemiantys veiksniai.</p> <p>Šlapynių funkcijos – biologinė, ekologinė, ekonominė ir socialinė šlapynių vertės. Potvynių ir erozijos mažinimas. Vandens valymas. Nešmenų sulaikymas. Biogenų kiekio mažinimas. Požeminio vandens išteklių papildymas ir požeminio vandens iškrova. Maistas ir kiti šlapynių produktai. Rekreacija ir estetinė reikšmė.</p> <p>Šlapynių tyrimų specifika. Hidrometeorologiniai šlapynių tyrimo metodai. Geocheminiai šlapynių tyrimo metodai. Dendrologinis šlapynių tyrimo metodai: medžių augimą lemiantys aplinkos faktoriai, medžių rievių susidarymo biologiniai pagrindai, aplinkos įtaka rievių formavimuisi, vandens įtaka medžio prieaugio dinamikai.</p>			
Pagrindinė literatūra			
Joosten H., Tenneberger F., Moem A. (eds.), 2018. Mires and peatlands of Europe. Status, distribution and conservation. Schweizerbart Science Publishers. 780 p.			
Taminskas, J., Pileckas, M., Šimanas, R., Linkevičienė, R. 2012. Wetland classification and inventory in Lithuania. <i>Baltica</i> , 25 (1), p. 33–44			
Povilaitis A., Taminskas J., Gulbinas Z., Linkevičienė R., Pileckas M., 2011. <i>Lietuvos šlapynės ir jų vandensauginė reikšmė</i> . Vilnius: Gamtos paveldo fondas			
Mitsch W. J., Gosselink J.G., 2007. <i>Wetlands</i> . Hoboken: John Wiley & Sons.			
Wieder R.K., Vitt D.H., (eds) 2001. Boreal Peatland Ecosystems, 2001. Springer, 435 p.			
Konsultuojančių	Mokslo	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5	

dėstytojų vardas, pavardė	laipsnis	metus
Julius Taminskas	dr.	<p>Taminskas, J., Šimanauskienė, R., Linkevičienė, R., Volungevičius, J., Slavinskienė, G., Povilanskas, R., Satkūnas, J. 2020. Impact of hydro-climatic changes on coastal dunes landscape according to normalized difference vegetation index (The case study of Curonian Spit). <i>Water</i>, 12 (11): art. no. 3234</p> <p>Taminskas, J., Edvardsson, J., Linkevičienė, R., Stoffel, M., Corona, C., Tamkevičiūtė, M. 2019. Combining multiple proxies to investigate water table fluctuations in wetlands: A case study from the Rėkyva wetland complex, Lithuania. <i>Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology</i>. Vol.514, p. 453-463.</p> <p>Edvardsson, J., Baužienė, I., Lamentowicz, M., Šimanauskienė, R., Tamkevičiūtė, M., Taminskas, J., Linkevičienė, R., Skuratovič, Ž., Corona, C., Stoffel, M. 2019. A multi-proxy reconstruction of moisture dynamics in a peatland ecosystem: A case study from Cepkeliai, Lithuania. <i>Ecological Indicators</i>. 106: art. no. UNSP 105484.</p> <p>Tamkevičiūtė M., Edvardsson J., Pukienė R., Taminskas J., Stoffel M., Corona C., Kibirškštis G., 2018. Scots pine (<i>Pinus sylvestris</i> L.) based reconstruction of 130 years of water table fluctuations in a peatland and its relevance for moisture variability assessments. <i>Journal of Hydrology</i>. Vol. 558, p. 509-519.</p> <p>Taminskas J., Linkevičienė R., Šimanauskienė R., Jukna L., Kibirškštis G., Tamkevičiūtė M., 2018. Climate change and water table fluctuation: Implications for raised bog surface variability. <i>Geomorphology</i>. Vol. 304, p. 40-49.</p>
Gintaras Valiuškevičius	dr.	<p>Valiuškevičius, G., Stonevičius, E., Stankūnavičius, G., Brastovickytė-Stankevič, J. 2018. Severe floods in Nemunas River Delta. <i>Baltica</i>, 31(2),</p> <p>Stonevičius, E., Valiuškevičius, G. 2018. Identification of Significant Flood Areas in Lithuania. <i>Water Resources</i>, 45(1), 27–33.</p> <p>Stonevičius, E., Rimkus, E., Štaras, A., Kažys, J., Valiuškevičius, G. 2017. Climate change impact on the Nemunas River basin hydrology in the 21st century. <i>Boreal Environment Research</i>, 22, 49–65.</p> <p>Valiuškevičius, G. 2017. Steponas Kolupaila's contribution to hydrological science development. <i>History of Geo- and Space Sciences</i>, 8, 57–67.</p>
Patvirtinta Fizinės geografijos (N006) krypties doktorantūros komitete 2021 m. kovo 9 d., protokolo Nr. (4.20 E) 610000-KT-24		
Komiteto pirmininkas doc. dr. D. Pupienis		